

УДК 336.02:338.24

JEL E61, G28, H12

DOI: 10.32782/2786-8273/2025-10-21

Шелудько С.А.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0636-4940>

Sergii Sheludko
State Tax University

МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ДЕРЖАВИ

MODELS AND METHODS FOR MANAGING THE FINANCIAL SECURITY
OF THE STATE

Анотація. Глобальна економічна фрагментація та швидке поширення масштабних неекономічних потрясінь (пандемії, війни) виявляє вразливість традиційних механізмів управління фінансовою безпекою держави. Незважаючи на наявність значного наукового доробку, модельні засади управління у стресових умовах досліджені недостатньо, що обґрунтовує актуальність цієї роботи. Метою статті є аналіз традиційних моделей і методів управління фінансовою безпекою та розробка концептуальної архітектури, адаптованої до умов екзистенційних потрясінь. На основі порівняльного та структурного аналізу, а також дедуктивного узагальнення виокремлено три основні моделі управління, а також запропоновано авторську цільову модель, яка забезпечує стратифікований розподіл повноважень залежно від рівня загроз і передбачає динамічний мандат у кризових ситуаціях. Класифікація методів управління пов'язує їх з фінансовою, монетарною та макропруденційною політиками. Результати дослідження підтверджують потребу у створенні цілісної та адаптивної архітектури управління фінансовою безпекою держави.

Ключові слова: фінансова безпека, моделі управління, макрофінансові політики, фінансове регулювання, фінансовий моніторинг.

Abstract. The rapid spread of globalisation, financial integration and recurrent systemic shocks – from pandemics to hybrid or full-scale wars – demonstrate the vulnerability of traditional mechanisms of financial security of the state. Despite a wide range of academic contributions, model-based foundations of financial security management in exceptional circumstances remain underexplored, particularly in regard to the balance between sectoral regulation, institutional consolidation and centralised coordination. The purpose of this study is to examine conceptual models and methodological approaches to financial security management at the state level and to propose an integrated framework adapted to current conditions of global instability. **Methods.** The research is based on comparative analysis of existing academic approaches, critical review of theoretical concepts, structural analysis, and deductive reasoning. **Results.** The study identified three basic models of financial security management, which are widely applied. The proposed target-oriented model introduces a stratified distribution of responsibilities according to the level of threats and relies on a dynamic mandate as a tool for reallocating powers during existential shocks. Furthermore, the study elaborated a classification of management methods into regulation, administration, supervision and monitoring, each accompanied by specific instruments. It is emphasised that these methods interact with fiscal, monetary and macroprudential policies, whose harmonisation determines the effectiveness of financial security management. **Conclusion.** The research highlights the necessity of developing a holistic and adaptive architecture of financial security management. The target-oriented model is argued to be the most promising approach, as it synthesises the strengths of existing frameworks and mitigates their inherent weaknesses. The proposed classification of methods offers a clear structure for applying regulatory and supervisory tools, while the focus on policy coordination underscores the need for coherence between fiscal, monetary and macroprudential domains.

Keywords: financial security, governance models, macro-financial policies, financial regulation, financial monitoring.

Постановка проблеми. Фінансова безпека держави постає одним із ключових чинників стійкості національної економіки та її здатності протистояти внутрішнім і зовнішнім викликам, зокрема в складних умовах воєнного часу. Традиційна архітектура системи управління нею, сформована у відносно стабільних умовах, виявляє все більше вразливостей у ситуаціях глибоких потрясінь, викликаних пандеміями, військовими конфліктами чи масштабними геополітичними трансформаціями. Відтак актуальним є концептуалізація методологічно обґрунтованого підходу до організації управління фінансовою безпекою в формі збалансованої моделі, що поєднувала б стратегічне планування з оперативним реагуванням, і забезпечувала узгодженість між макрофінансовими політиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та організаційно-економічні аспекти управління стають предметною частиною практично кожного дослідження, присвяченого забезпеченню фінансовою безпекою держави. Систематично моделі управління фінансовою безпекою розглядали: А. Бондаренко, який пропонує розглядати реактивну (адаптаційну) та проактивну моделі [7, с. 58–59], Н. Носань, яка визначає єдину модель оперативного реагування [12, с. 329] та А. Полторак, на думку якої доцільно виділяти доктринальну модель [14, с. 351–353]. Крім того науковою спільнотою напрацьовано низку секторальних моделей управління складовими фінансової безпеки держави, наприклад консервативна та реактивна моделі бюджетної без-

пеки С. Рибак [15, с. 355]. Утім варто визнати, що, попри всю глибину академічної літератури зі вказаної тематики, недостатньо вивченими та незадовільно документованими лишаються модельні засади управління фінансовою безпекою держави в екстремальних, «виключних» умовах, спровокованих масштабними шоками неекономічної генези, тобто такими екзистенційними потрясіннями як пандемії та гібридні або повномасштабні війни.

Мета статті. Враховуючи зазначене, це дослідження націлене на аналіз існуючих підходів до способів організації (моделей) та реалізації (методів) управління фінансовою безпекою держави в поточних умовах глобальної суспільно-політичної нестабільності та економічної невизначеності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування цілісної, науково обґрунтованої концепції та створення законодавчих і організаційно-економічних умов управління фінансовою безпекою є нагальним завданням будь-якої сучасної держави. Хоча більшість дослідників визнають, що оптимальної (універсальної) архітектури такого управління не існує, а вибір конкретної моделі залежить від ступеня економічного розвитку країни, її фінансових можливостей, розміру фінансових ринків і поширення фінансових послуг, та, головне, від історичних, політичних та соціокультурних особливостей, усталення способу організації та реалізації забезпечення фінансової безпеки підлягає регулярним модифікаціям з боку законодавчої влади відповідно до актуальних ринкових тенденцій. Зазвичай пов'язані з цим питання лишають на маргінесі профільних досліджень.

Варто зазначити, що фінансова безпека держави, як комплексне та емерджентне явище, потребує розгалужених підходів до організації управління нею, відтак доцільно виділити чотири основні його моделі: секторальну, інтегровану, консолідовану та цільову (табл. 1).

Як випливає з табл. 1, кожна з моделей характеризується як перевагами, так і недоліками, відтак доцільність використання тієї чи іншої з них виходить з адаптивності конфігурації моделі до конкретних умов управління фінансовою безпекою держави. Так, суть

секторальної моделі (яку ще називають інституційною, роздробленою, плюралістичною або полісуб'єктною [5, с. 93]) полягає в розподілі управлінських повноважень відповідно до елементів фінансової системи (тобто за типом фінансової установи), відтак забезпечення безпеки кожного сектору є відповідальністю окремого незалежного органу. Ця модель є базовою та наразі використовується в більшості країн світу [16, с. 1184; 17, с. 105], оскільки має беззаперечні переваги: чіткий розподіл повноважень, інструментів та об'єктів управління, а також жвава конкуренція між різними органами, яка, за результатами емпіричного дослідження, сприяє суспільному добробуту [4].

Однак простота секторальної моделі обертається на численні недоліки з розвитком і розгалуженням фінансової системи, внаслідок чого підвищується ризик конфлікту інтересів між органами, що опікуються фінансовою безпекою суміжних елементів або комплексних ринкових утворень (фінансових груп, конгломератів, «супермаркетів»).

Інтегрована модель управління фінансовою безпекою держави відображає прагнення до спрощення та уніфікації заходів із забезпечення безпеки шляхом доручення всіх повноважень єдиному органу. Такий підхід, безперечно, знімає проблему координації та дублювання компетенцій, а також суттєво спрощує, пришвидшує та здешевлює ухвалення управлінських рішень. Утім, покладання відповідальності за підтримку фінансової безпеки в усій державі на одну установу автоматично знижує гнучкість системи управління і тягне за собою високі потреби в фінансових і кадрових ресурсах, а також ризики узурпації повноважень, «регуляторної сліпоты» та системних помилок через «упередження виживання». Світова фінансова криза на практиці продемонструвала всі вади цієї моделі, пов'язані з її неповороткістю та інертністю [1, с. 281].

Подолати ці недоліки покликана консолідована модель, також відома як функціональна або «Twin Peaks» [2, с. 106; 5, с. 93]. В її основі – розподіл повноважень та відповідальності за забезпечення фінансової безпеки не в окремих секторах, а за видами фінансо-

Таблиця 1

Моделі управління фінансовою безпекою держави

Назва моделі	Принцип розподілу повноважень	Переваги застосування	Недоліки застосування
Секторальна	За елементами фінансової системи (бюджетна, податкова, банківська, страхова, біржова безпека тощо)	Чіткий розподіл повноважень, регуляторна конкуренція	Ризик конфлікту інтересів, неефективна в розгалуженій фінансовій системі
Інтегрована	Єдиний орган управління, розподіл повноважень не передбачений	Уніфікація підходів до забезпечення безпеки, відсутність проблем координації та дублювання компетенцій, спрощений маршрут ухвалення рішень	Низька гнучкість, високі регуляторні витрати, «кадровий голод», ризик узурпації повноважень та «упередження виживання»
Консолідована	За видами фінансової діяльності (кредитування, розрахунки, інвестування тощо)	Диференційований підхід, предметна експертиза	Приховане дублювання повноважень, високі регуляторні витрати, ризик конфлікту інтересів
Цільова	За рівнем загроз (національні, функціональні, інституційні загрози)	Висока адаптивність, зрозумілі пріоритети, чіткий розподіл сфер впливу, простота звітування	Високі витрати на запровадження, потреба у високому рівні координації

Джерело: розроблено з урахуванням [1; 2; 5; 16; 17]

вої діяльності (тобто, в горизонтальному представленні). З одного боку, це дозволяє враховувати комплексні загрози, створювані інноваційним розвитком фінансової сфери, а з іншого – впроваджує диференційований підхід до управління, реалізуючи принцип перехресного контролю та концентруючи предметну експертизу в профільних органах. Такі переваги, однак, несуть в собі ризики конфлікту інтересів через приховане дублювання повноважень та кратну (подвійну, потрійну тощо) субординацію об'єктів управління, коли один і той же суб'єкт економіки повинен підкорятися вимогам кількох уповноважених органів одночасно, навіть якщо ці вимоги суперечать одна одній. Зазначене також підвищує витрати на реалізацію управління за цією моделлю.

Доцільно відтак запропонувати власну модель управління фінансовою безпекою держави, яку можна називати цільовою. Її суть полягає в стратифікованому підході до розподілу повноважень та відповідальності відповідно до рівня загроз: центральний орган (до компетенції якого входить аналіз та оцінка ризиків і уразливостей, а також координація взаємодії органів нижчого рівня) визначає ступінь небезпеки, відповідно до якого залишає за собою відповідальність за подолання наслідків у разі загроз національного масштабу, або делегує цю відповідальність функціональним або секторальним органам – в залежності від існуючої дотепер моделі (консолідованої або секторальної). Запропоноване дозволяє використати сильні сторони інших трьох моделей з одночасним нівелюванням їх недоліків: так, від секторальної моделі варто перейняти глибоку спеціалізацію з одночасним уникненням конфлікту інтересів через чітку вертикаль підпорядкування; від інтегрованої – централізоване стратегічне планування, але без узурпації повноважень (завдяки ранжуванню загроз); від консолідованої – функціональну орієнтацію, але із запобіганням дублювань через єдиний координаційний центр.

Найважливішою перевагою цієї моделі є запровадження динамічного мандату як інструменту перерозподілу повноважень у виключних випадках катастроф значного масштабу та тяжких наслідків (зокрема, в часи екзистенційних потрясінь), коли всі важелі та вся відповідальність може покладатися на центральний орган управління фінансовою безпекою задля оперативного реагування та проведення єдиної макрофінансової політики. Серед недоліків цільової моделі найбільш суттєвими є суттєві початкові витрати реформування усталеної системи управління, а також постійна потреба у високій комунікаційній культурі та досконалій координації між уповноваженими органами.

Втілення управлінських заходів у ту чи іншу форму ґрунтується та залежить від обраних способів впливу на об'єкти управління фінансовою безпекою держави, тобто, від методів і властивих їм інструментів управління. Попри численні та розлогі наукові розвідки з питань забезпечення фінансової безпеки, методологічне знаряддя цього завдання здебільшого малодосліджене, оскільки в законодавчій базі та стратегічних документах з національної, економічної та фінансової безпеки методи управління описані обтічно або відправним способом (відсилаючи до інструментарію державного регулювання економіки).

У прагненні заповнити цю прогалину деякі вчені все ж пропонують власні комплекси методів управ-

ління фінансовою безпекою. Зокрема, З. Варналій вважає, що діяльність держави та суспільства в цьому напрямі має бути зосереджена на аналізі та прогнозуванні загроз, визначенні критеріїв та розробки механізмів забезпечення фінансової безпеки, організації діяльності законодавчої та виконавчої влади з реалізації таких механізмів, а також підтримці на належному рівні необхідних ресурсів [8, с. 137]. Хоч заперечити логічність цього підходу складно, визначені таким чином методи є надто узагальненими та, власне, можуть бути застосовані у публічному управлінні будь-якої сфери (тобто, запропонованому бракує специфіки відносно саме фінансової безпеки держави).

Конкретнішою є позиція Л. Акімової, яка небезпідставно стверджує, що методи управління економічною безпекою держави є похідними від методів державного управління економікою, та пропонує групувати їх за ознаками форм впливу на суб'єктів ринку та за способом реалізації [6, с. 109]. Відтак, до першої групи належать прямі та опосередковані методи, відмінність яких полягає в наявності або відсутності безпосереднього втручання держави в економічні процеси. Друга група представлена адміністративними, економічними та правовими методами, розмежовані за сферою, на яку спрямовується державний вплив заради забезпечення економічної безпеки. В цілому, такий підхід є виваженим і всеосяжним, однак обмежується розпливчастими границями між власне методами, інструментами та формами управління безпекою.

На підставі зазначеного правомірним є запропонувати власний підхід до ідентифікації методів управління фінансовою безпекою держави, за яким воно може реалізовуватися шляхом регулювання, адміністрування, нагляду та моніторингу. Оскільки у вітчизняних публікаціях розмежування цих понять є предметом численних міждисциплінарних дискусій, доцільно визначити авторську позицію. У фінансовій науці регулювання варто розглядати як засіб транспозиції розробленої політики на економічну дійсність [18, с. 30], іншими словами регулювання є способом досягнення цілей певної політики. Натомість адміністрування є деполітизованою та технократичною діяльністю уповноважених органів та осіб з виконання покладених державою на них завдань [10, с. 140]. В цьому контексті регулюванню властива більша самостійність у визначенні проміжних цілей та способів їх досягнення, в той час як адміністрування від самого початку наділене простою та конкретною метою та деталізованим механізмом її досягнення. Сутність нагляду, або зовнішнього (адміністративного) контролю [9, с. 38], полягає в спостереженні, оцінці виявлених відхилень та застосуванні відповідних заходів впливу, що робить цей метод активним та імперативним. Моніторинг є неперервним процесом фіксації, збору та аналізу інформації, що спрямований на раннє виявлення та попередження порушень, відтак не завжди тягне за собою примусу.

Огляд представлених різновидів регулювання, адміністрування, нагляду та моніторингу свідчить, що управління фінансовою безпекою держави послуговується як спеціальними (бюджетний нагляд, фінансовий, інвестиційний та антикорупційний моніторинг), так і загальними методами, що належать до однієї з макрофінансових політик (фіскальної, монетарної

та макропруденційної). Хоча цілі цих політик належать до об'єктів управління, самі вони є відокремленою функцією держави та реалізуються незалежно [13, с. 273–275]. Спільність же методів та інструментів є зовнішнім проявом однієї з глибинних властивостей фінансової безпеки держави, яка передбачає визнання комплексу цінностей, що її складають, в якості пріоритетів макрофінансових політик (рис. 1).

З представленого на рис. 1 випливає, що фінансова та монетарна політики є продуктом суспільного договору між державою та суспільством, відповідно до якого влада зобов'язується забезпечувати потреби населення в соціальному захисті та постачати засоби обігу, платежу та заощаджень (гроші), з метою чого володіє виключним правом акумулювати ресурси для виконання цих функцій за рахунок ексклюзивних інструментів: оподаткування та грошової емісії [3, с. 2]. Ці привілеї держави взаємообумовлені та взаємозалежні: податки сплачуються в грошовій формі, а пропозиція грошей розширює податкову базу.

Фінансова політика може бути реалізована в формі бюджетної, податкової та митної політик, кожна з яких має власні засоби та методи впливу на національну економіку, формуючи відтак конкретні (в часі та просторі) фінансові умови: характер бюджетних видатків (дефіцит або профіцит державного бюджету), рівень податкових ставок та інших обов'язкових платежів, у тому числі мит (як відносно вираження фінансового навантаження), стан публічного боргу (інвестиційну позицію держави у зовнішньому та внутрішньому вимірах).

Монетарна політика, що реалізується у процентній (дисконтній), валютній (девізній) та резервній (контроль безготівкової емісії) формах, формує монетарні умови економічного розвитку не напряму, а шляхом впливу на фінансову систему як сукупність посередників ринків грошей, кредиту та капіталу. Як фінансові, так і монетарні умови формують певні економічні очікування в

суспільстві, які визначають подальшу імплементацію цілей та завдань обох політик. Водночас, під впливом вказаних умов перебувають агрегований попит (як співвідношення інвестицій та заощаджень) і пропозиція (як рівень зайнятості та цін, у тому числі заробітних плат), взаємодія яких визначає стан ділової активності.

Однак у самій генезі фінансової та монетарної політик як відповіді держави на потреби суспільства закладене протиріччя: покращення соціального забезпечення означає зростання доходів, що збільшує попит і супроводжується розширенням пропозиції грошей, внаслідок якого останні втрачають стабільність, а відтак – своє значення в якості засобу обігу, платежу та заощадження, що нівелює зростання доходів, яке спровокувало цей причинно-наслідковий ланцюжок. У макроекономічній перспективі описане призводить до маятникових коливань агрегованого попиту та пропозиції, які підсилюють негативні ефекти циклічності економіки. Збалансування цих наслідків можливе шляхом застосування контрциклічних заходів, реалізація яких покладена на макропруденційну політику [11, с. 429]. Умови та вектор впливу її інструментів визначається фазою ділової активності, а дія, що чиниться цією політикою на фінансову систему, опосередковано коригує монетарні умови та економічні очікування суспільства в напрямку поміркованої амплітуди експансії та рецесії.

Висновки. Отже, фінансова безпека держави є складним багаторівневим феноменом, ефективне управління яким можливе лише за умови використання гнучких моделей і різнопланових методів впливу. Виявлено, що традиційні підходи – секторальна, інтегрована та консолідована моделі – мають суттєві переваги, проте водночас обмежені у здатності до адаптації в умовах кризових ситуацій. Запропонована цільова модель вирізняється можливістю стратифікованого розподілу повноважень залежно від рівня загроз, поєднуючи сильні сторони інших підходів та мінімізуючи

Рис. 1. Інституціональна взаємодія макрофінансових політик

Джерело: власна розробка автора

їхні недоліки. Її ключовою новацією є динамічний мандат, що забезпечує оперативність реагування у випадках екзистенційних потрясінь.

Запропонована класифікація методів управління фінансовою безпекою дозволила інтегрувати різні управлінські практики – регулювання, адміністрування, нагляд та моніторинг – у єдину систему, де кожен метод має власний набір інструментів і сферу застосування. Встановлено, що ці методи можуть реалізовуватися як у формі спеціалізованих заходів (наприклад, бюджетний чи антикорупційний моніторинг), так і у складі інструментарію макрофінансових політик.

Додатково обґрунтовано визначальну роль узгодженої взаємодії фінансової, монетарної та макропруденційної політик у забезпеченні ефективного управління фінансовою безпекою, зокрема через збалансованість у задоволенні соціальних потреб, податковому навантаженню та стабільності грошово-кредитної системи з одночасним зниженням амплітуди циклічних коливань економіки. Практична реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню результативності макрофінансових політик, нівелюванню значної частини воєнних ризиків і створенню надійного фундаменту для повоєнного відновлення України.

Бібліографічний список:

1. 50 Years of Money and Finance: Lessons and Challenges. Ed. M. Balling & E. Gnan. Vienna: Larcier, 2013. 524 p.
2. Bacso R. A Pénzügyi piac szabályozásának mechanizmusa az Európai Unióban. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Вип. 9. С. 100–112.
3. Borio C. & Disyatat P. Monetary and Fiscal Policy: Privileged powers, entwined responsibilities. *SUERF Policy Note*. 2021. No. 238. 12 p.
4. Frantz P. & Instefjord N. Financial Regulation: Regulatory Arbitrage and Regulatory Harmonization. *SSRN Electronic Journal*. 2012. 52 p.
5. Grodziska-Modzelewska B. Zintegrowany model nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce jako wypadkowa historycznych koncepcji nadzoru. *Kwartalnik Prawno-Finansowy*. 2020 No. 3. P. 88–108.
6. Акімова Л. М. Механізм державного управління забезпеченням економічної безпеки в Україні: монографія. К.: Центр учбової літератури, 2020. 324 с.
7. Бондаренко А. І. Державне регулювання фінансової безпеки економіки України : дис. ... д-ра наук держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2020. 413 с.
8. Варналій З. С. Економічна безпекологія: сутність, особливості України в добу сучасних викликів та загроз : монографія. К.: Знання України, 2025. 358 с.
9. Горбова Н. А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. *Право та державне управління*. 2019. № 1 (34). Т. 1. С. 37–42.
10. Жукова Є. О. Публічне адміністрування та державне управління: особливості співвідношення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 137–140.
11. Міщенко В. І., Міщенко С. В. Розвиток механізмів координації монетарної та бюджетної політики в контексті подолання наслідків банківської кризи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2017. Т. 1. № 22. С. 423–431.
12. Носань Н. С. Забезпечення фінансової безпеки національної економіки: теорія, методологія, стратегія : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Запоріжжя, 2021. 441 с.
13. Онишко С. В. Фінансова безпека і фінансова політика держави в категоріях їх взаємовпливу та узгодження. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 266–276.
14. Полтораки А. С. Фінансова безпека України в умовах глобалізації : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Миколаїв, 2020. 552 с.
15. Рибак С. О. Механізм забезпечення бюджетної безпеки держави в умовах трансформації фінансових відносин : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08. Чернівці, 2020. 443 с.
16. Ткаченко І. П. Узагальнення досвіду удосконалення державного регулювання фінансових ринків. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1182–1188.
17. Хоружий С. Класифікація моделей регулювання і нагляду за діяльністю фінансових установ. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29. № 1. С. 101–107.
18. Шелудько С. А. Місце валютного регулювання в управлінні валютними відносинами. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 1 (31). С. 25–31.

References:

1. Balling M. & Gnan E. (ed.) (2013) *50 Years of Money and Finance: Lessons and Challenges*. Vienna: Larcier, 524 p.
2. Bacso R. (2025) A Pénzügyi piac szabályozásának mechanizmusa az Európai Unióban. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 9, pp. 100–112.
3. Borio C. & Disyatat P. (2021) Monetary and Fiscal Policy: Privileged powers, entwined responsibilities. *SUERF Policy Note*, No. 238, 12 p.
4. Frantz P. & Instefjord N. (2012) Financial Regulation: Regulatory Arbitrage and Regulatory Harmonization. *SSRN Electronic Journal*, 52 p.
5. Grodziska-Modzelewska B. (2020) Zintegrowany model nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce jako wypadkowa historycznych koncepcji nadzoru. *Kwartalnik Prawno-Finansowy*, No. 3, pp. 88–108.
6. Akimova L. M. (2020) *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam ekonomichnoi bezpeky v Ukraini: monohrafiia* [Mechanism of state management of ensuring economic security in Ukraine: monograph]. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury, 324 p. (in Ukrainian)
7. Bondarenko A. I. (2020) *Derzhavne rehuliuuvannia finansovoi bezpeky ekonomiky Ukrainy* [State regulation of the financial security of the Ukrainian economy]: dys. ... d-ra nauk derzh. upr. : 25.00.02. Kharkiv, 413 p. (in Ukrainian)
8. Varnalii Z. S. (2025) *Ekonomichna bezpekologhiia: sutnist, osoblyvosti Ukrainy v dobu suchasnykh vyklykiv ta zahroz : monohrafiia* [Economic securitology: essence, peculiarities of Ukraine in the era of modern challenges and threats: monograph]. Kyiv: Znannya Ukrainy, 358 p. (in Ukrainian)
9. Horbova N. A. (2019) *Pryroda derzhavnoho kontroliu (nahliadu) ta henezys yoho zakonodavchoho vyznachennia* [The nature of state control (supervision) and the genesis of its legislative definition]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, No. 1 (34), vol. 1, pp. 37–42.

9. Zhukova Ye. O. (2022) Publichne administruvannia ta derzhavne upravlinnia: osoblyvosti spivvidnoshennia [Public administration and public management: features of the relationship]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo – Analytical and comparative law*, No. 2, pp. 137–140.
10. Mishchenko V. I., Mishchenko S. V. (2017) Rozvytok mekhanizmv koordynatsii monetarnoi ta biudzhetnoi polityky v konteksti podolannia naslidkiv bankivskoi kryzy [Development of mechanisms for coordinating monetary and budgetary policies in the context of overcoming the consequences of the banking crisis]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky – Financial and credit activities: problems of theory and practice*, vol. 1, No. 22, pp. 423–431.
11. Nosan N. S. (2021) *Zabezpechennia finansovoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky: teoriia, metodolohiia, stratehiia* [Ensuring the financial security of the national economy: theory, methodology, strategy]: dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03. Zaporizhzhia, 441 p. (in Ukrainian)
12. Onyshko S. V. (2018) Finansova bezpeka i finansova polityka derzhavy v katehoriakh yikh vzaiemovplyvu ta uzgodzhennia [Financial security and financial policy of the state in the categories of their mutual influence and coordination]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the University of the State Fiscal Service of Ukraine*, No. 2, pp. 266–276.
13. Poltorak A. S. (2020) *Finansova bezpeka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Financial security of Ukraine in the context of globalization]: dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.08. Mykolaiv, 552 p. (in Ukrainian)
14. Rybak S. O. (2020) *Mekhanizm zabezpechennia biudzhetnoi bezpeky derzhavy v umovakh transformatsii finansovykh vidnosyn* [Mechanism for ensuring the state's budgetary security in the context of the transformation of financial relations]: dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.08. Chernihiv, 443 p. (in Ukrainian)
15. Tkachenko I. P. (2018) Uzahalennia dosvidu udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання finansovykh rynkiv [Generalization of experience in improving state regulation of financial markets]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, vol. 19, pp. 1182–1188.
16. Khoruzhyi S. (2019) Klasyfikatsiia modelei rehuliuвання i nahliadu za diialnistiu finansovykh ustanov [Classification of models of regulation and supervision of financial institutions]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*, vol. 29, No. 1, pp. 101–107.
17. Sheludko S. A. (2018) Mistse valiutnoho rehuliuвання v upravlinni valiutnymy vidnosynamy [The place of currency regulation in the management of currency relations]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy – Bulletin of the University of Banking*, No. 1 (31), pp. 25–31.

Стаття надійшла: 24.07.2025

Стаття прийнята: 03.09.2025

Стаття опублікована: 26.09.2025